

Doktorikoolide tegevused ja nende jätkusuutlikkus

Raul Eamets

Tartu ülikool

Doktorikoolide nõukogu

EESTI KUNSTIAKADEEMIA

TALLINNA ÜLIKOOL

Tänased doktorikoolid

Doktorikooli nimi	TÜ	TTÜ	EMÜ	TLÜ	EKA	EMTA	PARTNERITE ARV
Biomeditsiini ja biotehnoloogia DK	x	x	x	x			4
Eesti matemaatika ja statistika DK	x	x		x			3
Ehituse ja keskkonnatehnika DK		x	x				2
Energia- ja geotehnika DK		x	x				2
Funktsionaalsed materjalid ja tehnoloogiad DK	x	x		x			3
Haridus- ja kasvatusteaduste DK	x			x			2

Tänased doktorikoolid

Doktorikooli nimi	TÜ	TTÜ	EMÜ	TLÜ	EKA	EMTA	PARTNERITE ARV
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia DK	X	X		X			3
Keeleteaduse, filosoofia ja semiootika DK	X			X			2
Kliinilise meditsiini DK	X	X	X				3
Kultuuriteaduste ja kunstide DK	X			X	X	X	4
Käitumis-, sotsiaal- ja terviseteaduste DK	X			X			2
Maateaduste ja ökoloogia DK	X	X	X	X			4
Majandusteaduse ja innovatsiooni DK	X	X	X	X			4

Doktorikooli eesmärgid

Õppevaldkonna-spetsiifilise
koostöö arendamine

Erialase ja erialadevahelise
teaduskommunikatsioonioskuse
arendamine

Doktoriõppe ja tööturu
vastastikuste seoste laiendamine

Õpetamis- ja juhendamiselase
pädevuse tõstmine

Teaduse ja doktoriõppe
populariseerimine

**Doktoriõppe
kvaliteedi ja
efektiivsuse
tõstmine**

Väljundnäitaja:
Õppekava
nominaal-
kestvus +2
lõpetanud
doktorantide
osakaal

DK tegevused võrdluses perioodiga 2007-2013

Talve- ja suvekoolid, kirjutamislaagrid, üldoskuste koolitused, erialased/temaatilised seminarid ja muud üritused

Koolitused ja seminarid
juhendajatele

Lühiajaline
mobiilsus

Stipendiumid

Kaas-
juhendamise
toetamine

Ainekursuste
loomine ja
arendamine

Teaduse
populariseerimine

Terminoloogia,
tõlketeenus ja
keeletoimetamine

TÜ osalusega doktorikoolid märkisid üles oma tegevused ja nende juurde hinnangud:

Tõukefondide rahastuse lõppemine on kriitiline ennekõike nende tegevuste seisukohast.

Erialased/temaatilised seminarid (14)

Mobiilsus (12)

Kirjutamislaagrid (9)

Suve- ja talvekoolid (7)

Koolitused ja seminarid juhendajatele (5)

Kõige lihtsam on tõukefondide vahenditega korraldada mobiilsust(4), eelmisel prioodil ka ainekutsuste välja töötamist (2).

Kõige keerulisem on korraldada Erialaseid/temaatilisi seminare (10), suve- ja talvekoole (5) ning kirjutamislaagreid (5).

Tugevused (hindamisraportid)

- Doktorikoolid soodustavad rahvusvahelist ja Eesti sisest koostööd
- Eriti tuuakse esile kirjutamisläägrite positiivset efekt
- Doktorikoolide raames jagatakse teistele ülikoolidele oma parimaid praktikaid
- Euroopa Liidu struktuurivahendeid kasutatakse edukalt kõrgkoolide vahelistes doktorikoolides.

Uuring „Doktoriõppe tulemuslikkuse analüüs, 2014 kevad (eelmise perioodi doktorikoolid)“

- Üleriigiline doktorantide küsitlus
- TÜ ja EMÜ doktorantide andmete kvantitatiivne analüüs
- Doktorantide fookusgrupiintervjuud
- Intervjuud ülikoolide õppeosakondade esindajatega
- Ülikoolide doktorantuuri korralduse dokumendianalüüs
- Teistes riikides kasutatavate doktoriõppe meetmete ülevaade
- Doktoriõppe jätkuõppurite motivatsiooniküsimustiku vastuste analüüs
- Intervjuud doktorikoolide juhtide ja projektijuhtidega
- Doktorikoolide aastaaruannete analüüs

Lisandväärtus

- Täiendavad rahalised vahendid
- Koostöö ja interdistsiplinaarsuse kasv doktoriõppes
- Suurenenud mobiilsus
- Publitseerimistegevuse ergutamine
- Õppekava kvaliteedi tõus
- Suurenenud doktoriõppe tulemuslikkus
- Paranenud infovahetus doktorantide, juhendajate ja doktoriõppe korraldajate vahel

Probleemid

- Liigne bürokraatia ja kontroll
- Meetme reeglistikust tulenev jäikus
- Ebakindlus doktorikoolide järjepidevuse osas
- Doktorikooli meetmete suunatus peaaesjalikult ainult õppele
- Toimetulekut tagavate vahendite ebapiisavus ja siit tulenev doktorantide töötamine väljaspool ülikooli
- Doktorantide passiivsus ja infomüra
- Õppejõudude ülekoormatus

Soovitused poliitikakujundajatele (1)

- Doktorantide motivatsiooni õpingud lõpetada suurendaks doktorikraadi praegusest oluliselt suurem väärtustamine Eesti tööturul ja ühiskonnas tervikuna.
- Doktorantidele oleks vaja tagada sotsiaalsed garantiid.
- Doktorantide materiaalse kindlustatuse tagamine:
 - Põhjalikult tuleks läbi mõelda nooremteaduri institutsioon ja selle riiklik rahastamine.
 - Doktorantide rahastamises peaks kajastuma elukalliduse dünaamika.
 - Doktorantide rahastus võiks aasta-aastalt tõusta (sõltudes atesteerimise tulemusest).
- Doktoriõppes tuleks suunata senisest rohkem otsetoetusi teadustööle.

Soovitused poliitikakujundajatele (2)

- Doktorikoolidest võiksid edaspidi kujuneda doktoriõpet toetavad katusorganisatsioonid, mis koordineerivad kõikide erinevate toetusmeetmete, sh. mobiilsusrahade kasutamist.
- Doktorikoolidest kasusaajate ringi tuleks suurendada.
- Doktorikoolide meede võiks katta ka üldiseid kulutusi doktorikoolide omavahelisele koostööle.
- Doktorikoolide rahade kasutamise reeglid võiksid olla paindlikumad ning arvestada erialaspetsiifilisust.
- Doktoriõppe efektiivsuse tõstmiseks tuleks läbi viia regulaarset doktoriõppe monitooringut.

Doktorikoolide tegevused (enim mainitud)

Kasutamine

- Toetus väliskonverentsidel käimiseks
- Välisõppejõudude kursused
- Suve- ja talvekoolid

Mõju doktoriõpingute edenemisele

- Toetus väliskonverentsidel käimiseks
- Doktorikoolide korraldatud konverentsid ja teadusseminarid
- Välisõppejõudude kursused

Tagasi tänasesse: tuleviku seisukohast olulised tegevused

- Suve ja talvekoolid
 - Intensiivkursused, külalisloengud (välisõppejõud)
 - Teemaatilised, erialased seminarid (esinejate kutsumine)
 - Doktorantide lühiajaline mobiilsus (doktorantide osalemine intensiivkursustel, kohtumised kaasjuhendajaga jne)
 - Kirjutamislaagrid
-
- Kesket finantseerimist vajab erinevate ülikoolide doktorikoolide koostöö
 - Teaduskeele ja eestikeelse terminoloogia arendamine

Täna tähelepanu eest!

-
- LISA

Kõikides ülikoolides doktorikoolide kaudu juhitavad tegevused

- *Õppevaldkonna-spetsiifilise koostöö arendamine*

Selle tegevuse alla kuuluvad näiteks, erialased ühisseminarid, intensiivkursused, talve- ja suvekoolid, doktorantide konverentsid. Eesmärgiks on kaasa aidata doktorantide rahvusvaheliste ja interdistsiplinaarsete suhtevõrgustike loomisele; arendada avaliku esinemise oskusi ja teisi ülekantavaid pädevusi; orienteerumist laiemalt teadusmaastikul ning interdistsiplinaarse koostöö oskust; laiendada doktorantide teadmisi autoriõigustest ja IO kaitsest; teadmussiirdest.

- *Erialase ja erialadevahelise teaduskommunikatsioonioskuse arendamine*

Selle tegevuse alla kuuluvad muuhulgas erialase eneseväljenduse oskuse arendamine; eesti keeles populaarteadusliku kirjutamise ning akadeemilise kirjutamise arendamine. Tegevusi kavandatakse doktorikoolide koostöös.

Kõikides ülikoolides doktorikoolide kaudu juhitud tegevused

- *Doktoriõppe ja tööturu vastastikuste seoste laiendamine*

Sii kuuluvad tegevused, mis toetavad koostööd tulevaste tööandjatega - avaliku sektori ja ettevõtlusega. Näiteks, doktorantide projektid ettevõtetes, infopäevad, uurimisteemade "talgud" ettevõtetega, aga ka era- ja avaliku sektori (nii kodumaise kui välismaise) kaasjuhendajate ja konsultantide kaasamine (sh tasu maksmine).

- *Tegevused õpetamis- ja juhendamiselase pädevuse tõstmiseks doktoriõppes*

Selle tegevuse alla kuuluvad koolitused, aruteluseminarid, hea praktika vahetamine jms. Tegevusi kavandatakse doktorikoolide koostöös nii mõistlikuma korralduse (rohkem osalejaid) kui interdistsiplinaarsuse väärtustamise eesmärgil.

- *Teaduse ja doktoriõppe populariseerimisega seotud tegevused*

Tegevused, mis on suunatud nii doktoriõppe ja teadustöö populariseerimisele võimalike tulevaste doktorantide leidmiseks kui laiemalt teadlikkuse suurendamiseks era- ja avalikus sektoris. Sh näiteks magistrantide kaasamine doktorikoolide tegevustesse (suve- ja talvekoolidesse).

Senised doktorikoolide tegevused, mille juhtimise, korralduse ja eelarve otsustavad ülikoolid individuaalselt

- *Doktorantide stipendiumid*

ASTRA raames on võimalik maksta täiendavat (lisaks riiklikule doktoranditoetusele) stipendiumit nendele doktorantidele, kelle doktoritöö on seotud ettevõtlusega. Nutika spetsialiseerumise raames luuakse selline skeem nutika spetsialiseerumise valdkondadesse, ülikoolidel on doktoriõppe tegevuste raames võimalik seda ka teistesse valdkondadesse laiendada. TU tahab stippide asemel (või paralleelselt) piloteerida nooremteadurite ametikohtade täiendavat rahastamist. Erinevate lahenduste ja korralduse tõttu ei ole võimalik tegevust ja selle mahtu ülikoolide üleselt kavandada.

- *Lühiajaline mobiilsus*

Nii doktorantide kui juhendajate lühiajaline mobiilsus korraldatakse samuti ülikooliti erinevalt – osades ülikoolides (nt TLÜ, EMÜ) kasutatakse juba töötavaid keskseid süsteeme, et tagada kõikidele doktorantidele ühtlasem ligipääs (koordineerida erialadevahelisi tasakaalu).

Senised doktorikoolide tegevused, mida ASTRA kaudu ei taotleta

*Doktorantide teadustööde keelekorrekatuur ja kaitsmisega ning
publitseerimisega seotud tegevused*

Tegevused (vastas 8 DK)

- Suve ja talvekoolid 8
- Intensiivkursused, külalisloengud 7
- Teemaatilised, erialased seminarid 7
- Doktorantide lühiajaline mobiilsus 7
- Kirjutamislagerid 5
- Üldoskuste koolitused 4
- Juhendajate koolitused 4

Tegevused

- Osalemine väliskonverentsidel 3
- Doktorikoolide populariseerimine 3
- Intensiivseminarid 3
- Tudengite konverentsid 3
- Juhendajate mobiilsus 2
- Osalemine Eesti konverentsidel 2
- Teaduse populariseerimine 2
- Koostöö erasektoriga 2
- Infopäevad 2

Tegevused

- Doktorantide ja juhendajate konsultatsioonid
- Seminar välispartneri juures
- Konsultantide kaasamine
- Ekspeditsioonid

